

A KULCS.

□ Eredeti módon ismerkedtek meg. Az asszony már a megérkezése után való második napon észrevette, hogy az erdei sétányon, azután a zenetéren egy elegáns csinos fiatalember köszönti. Az első üdvözlést észre sem vette. A másodiknál már jobban szemügyre vette az előtte teljesen ismeretlen hódolót. Öltözködése módjából és viselkedéséből arra következtetett, hogy pestinek kell lennie. Volt benne valami kellemes, nyugodt harmónia, ami az asszonyoknak annyira szokott tetszeni a férfiaknál. De a bajusza körül diszkrét mosollyal járó fiatalemberben volt valami rejtelmesség is. Tulajdonképpen nem is rejtelmesség, hanem az a bizonyos varázs, vagy „nemtudni mi“, amit ahány nő, annyiféleképpen definiál. Az egyik rejtelmesnek, a másik uriemberségnek, a harmadik kellemességnek nevezi.

□ Mindez a megállapítás kibontakozott az asszonyban anélkül, hogy az összeredmény egyéb lett volna egyszerű tudomásulvételnél. Tudomásul vette, hogy egy ilyen férfiember van a világon. De a köszöntését nem viszonzta, mert afelől biztos volt, hogy nem ismerte. Néhány nap múlva már a barátnőjének is feltűnt az alázatosan köszöngető s mégis távolmaradó úr. Gácsné hetekkel előbb érkezett a Tátrába, mint Siegelné és amennyire a fürdőhelyen az emberek egymás dolgairól és nevéiről tudomást szerezhetnek, annyira ismerte már a köszönőgyakorlatokban kimeríthetetlen urat.

□ „Miért nem fogadod Dolna üdvözlését?“ kérdezte Siegelné, amint a Grand-Hotel előtti játéktéren elhaladt mellettük a távudvarias férfi.

□ Siegelné oldalt sandított s észrevette, hogy az a két ember, aki a férfivel sétált, rávonatkozó kérdéssel fordul a rejtelmes úrhoz.

□ „Ki az a Dolna? Nem ismerem. Soha sem láttam,“ mondta barátnőjének.

□ „Akkor nem üdvözlne mindig azzal a különös tisztelettel, amelyet előbb egy asszonynak ki kell érdemelnie, mielőtt részesítik benne.“

□ Siegelné minden különösebb érdeklődés nélkül megjegyezte:

□ „Tényleg van benne valami különös tiszteletadás, amelyre csak tudtomonkivül szolgálhattam rá. Mondom, annyival is inkább, mert ezt a Dolnát vagy kicsodát, nem ismerem. A nevét most hallom először.“

□ Gácsnéban kicsit dolgozott az irigység is. Bántotta, hogy őt, aki három héttel megelőzte Siegelné, Dolna

tekintetre sem méltatta. Elhitte Siegelnének, hogy nem ismeri a férfit s annál jobban bosszantotta a közeledés jelének vehető köszöntés.

□ „Én hiszek neked,“ szolt beléjekarolva, amint befordultak a Szépkilátás felé kanyargó utra. De Dolna uriembernek látszik. Uriember pedig nem emel kalapot sétaközben előtte ismeretlen nő előtt.

□ Siegelné lóbázta a napernyőjét s menetközben rárcsapott egy fenyőbokorra. Nem értette minek a bevezetője akar ez lenni. Néhányszor megvonogatta a vállát s miután ez az ügy teljesen érdektelen maradt a számára nem is felelt rá. Gácsnéban forrott az asszonyi sátánizmus és mosolyogva folytatta:

□ „Vagy pedig borzasztó fogadalmat tétethetted veled az urad, mielőtt vonatra ültetted és szent esküvést vágott zsebre tőled. Megígérted neki, hogy még gondolatban sem fogod megcsalni és nem állasz szóba férfivel.“

□ Mit akar ez tőlem, elmélkedett magában Siegelné. Engem akar-e kitanulmányozni? Valakivel céljai lennének-e itt a fürdőben s attól fél, hogy valaminek a nyomára jövök és árulója lehetek? Vagy pedig asszonyi álláspontomra kíváncsi? Hogy az összes feltevéseknek eleget tegyen, leplezetlen őszinteséggel válaszolt:

□ „Édes kicsikém, hidd meg, hogy egy előttem — ismétlem — ismeretlen ember kalapjának a lengetése nem érdemes arra, hogy miközben kalapja szélével a levegőt hasogatja, ilyen perspektívát nyisson meg előtted. Azt pedig magadról tudhatnád, hogy mi, úgynevezett érett asszonyok, akiknek hóvállaiba tízéves rozsdát hagyott a házasság járma, már rég túl vagyunk azon a korszakon, amikor holmi fogadalmi társasjátékokkal akarunk újabb izgalmakat vinni a megszokás és unalom határai között terjengő házasetletbe.“

□ „No-no!“ szakította félbe Gácsné. „Ahány ház, annyi szokás.“

□ „Mondd inkább: ahány ház, annyi — megszokás. Azután tekintsünk el ettől. Tudod én egyszer elgondoltam azt, hogyha valaki kiállítás rendezne ezekből a lomha, tunya, agyonhajszolt, fáradt, savanyú, szellemtelen, brutális, elhízott, álmos, formátlan, elegancia-mentes pesti férjekből, hát a zsüri az egyéb mentőkörülmények meghallgatása nélkül is feljogosítana bennünket arra, hogy úgy és akkor keressük a boldogságunkat, amikor és ahogyan akarjuk. Még ha

az a boldogság egy pillanatig vagy egy órahosszat tart is.“

□ Gácsné nagyot sóhajtott.

□ „A mi számunkra a férj arca a passe-partout.“

□ Hallgatagon mentek fel a Szépkilátás kezdetleges kávéházába. Ozsonájukat szürcsölgették és elmerültek mindannak a szépségnek és változatosságnak a szemlélésébe, amely a poprádi katlanból feléjük tárult.

□ Visszamenet kimerítették a divat témáját is s egyikük sem gondolt már Dolnára, amikor a térzene idején ismét elibük akadt és köszönt.

□ Siegelné dühösen kapta félre a fejét.

□ „Ez az ember idegessé tesz az udvariasságával. Ki ez a Dolna?“ súgta oda a barátnőjének.

□ Az elmosolyodott.

□ „Csakhogy már itt tartunk. Tudtam, hogy meg fogod kérdezni.“

□ „Nem érdeklődésből, nem kíváncsiságból, de dühből kérdezem.“

□ „A mentségeit sziveskedjék belépés előtt a garderobban elhelyezni!“ incselkedett Gácsné. „Külömben, ha tudni akarsz, amint hallottam, ez a Dolna Miklós törvényszéki bíró. Előkelő csöndes életet él. Igen finom társaságokban mozog. Az asszonyok és a lányok általában bolondulnak utána, mert „rejtelmes“-nek tartják. Tulajdonképpen azért rejtelmes, mert nem tudni róla, hogy mit akar. Külömben törzsvendég és harmincnyolc esztendeje közül tizenhét nyarat itt töltött el, a Tátra bércei alatt. Egy ember sokat tudna róla beszélni: a fürdőitkár. De az a barátja és hallgat.“

□ „Ha nem köszönné, egészben véve kellemes embernek látszanék.“

□ „Az is! Bódogné, aki négy napja utazott haza, hogy otthon elfoglalja a számára naftalinnal fenn tartott legjobb feleség és anya helyét, személyesen ismerte. Elragadtatással beszélt róla. Én azonban mélyebben beletekinthettem a nagy ismeretlenbe. Valamelyik délután, amikor az eső a kávéház terraszára szorított bennünket, a mi társaságunk annak a saroknak a belső oldalára került, amelynek külső oldalán — anélkül, hogy bennünket láttak volna — a Dolna társasága ült. Eső is volt, unatkoztak s így asszonyokról és hódításokról beszéltek. A barátai úgy aposztrofálták Dolnát, mint aki a legszebb és legfinomabb, a legritkább asszonyi példányokat helyezte el emlékgyűjteményébe.

□ „A szokásos férfi hazugságok! Dicsekvések!...“ szólt közbe Siegelné.

□ „Úgy felbuzogsz, mintha a nőnem bizott volna meg védelmével. Kár felhevülni. Én elhiszem mindazt, amit róla beszéltek. Annál is inkább, mert ő maga roppant felindulással tiltakozott az ellen, hogy szerelmiturista színben tüntessék fel. Annyit azonban koncedált — hogy a saját szavaival éljek — hogy „sikerült néhány érdekesebb asszonyi aritmetikai feladatot“ megoldania. A módszeréről nem akart felvilágosításokat adni, mert uriember tetőtől talpig. Csak annyit

jegyzett meg, hogy a szerelem az sakktábla és akⁱ meg akarja nyerni a játszmat, annak sakkozó elmével kell játszania.“

□ „Számár műelmesség!“ hagyta rá Siegelné.

□ Vacsora után Gácsné hazakisérte barátnőjét a villáig, mert ő messzebb lakott.

□ „Te, Irén. A legérdekesebbet elfelejtettem. Tudod-e mit mondott akkor, azon az esős délután Dolna a barátainak?“

□ „Ha nem sérténélek meg vele: nem vagyok rá kíváncsi.“

□ „Meghallgatiad az elejét, hallgasd meg a poentjét is. Azt mondta: „Nekünk a világ férfinak össze kellene tartanunk s egyszer végre leszoktatni az asszonyokat arról, hogy akkor szeressenek bennünket, amikor ők akarnak. Akkor legyenek a mieink, amikor mi kívánjuk!“

□ „Köszönöm a fotografiát, amit erről az úrról adtál. Óvakodni fogok tőle. Jó éjt!“

□ Másnap reggel Siegelné szebb volt, mint valaha. Fürdő után üdén, kellemesen nézett ki. Csupa báj, csupa ideg volt, amint egyelőre még a hidegvizelenedőben reszkető barátnőjére várakozott. A parkban sétálgatott és ujságjával legyezgette magát. Egyszerre csak szemközt jött vele Dolna. Mélyen a szemébe nézett és megemelte a kalapját.

□ Siegelné arcát elfutotta a vér. Megállította Dolnát:

□ „Mondja kérem: mit köszönget nekem, amikor nem is ismerem?“ szólt őszinte haragtól remegő hangon.

□ Dolna nem jött zavarba. Alázatosan meghajolt.

□ „Mindenekelőtt Dolna Miklós, törvényszéki bíró vagyok. Másodszor pedig bocsánatot kérek, mert az én köszönésem senkire nézve sem lehet kompromittáló. Harmadszor pedig: ön oly szép és elragadó, hogy minden férfinak kötelessége kalapot emelni az ilyen szépség előtt. Tehát én tulajdonképpen nem is köszöntem nagyságos asszonyomnak, hanem, mint szenvedélyes magánesztétikus, kalapot emeltem a szépsége, a természetnek ezelőtt a minden tekintetben sikerült alkotása előtt. Ha tehát nagyságos asszonyom az én természetimádásomat félreérteti és magára nézve sértőnek vagy bántónak venni méltóztatott, esedezem bocsánatát. De én — és itt ismét mélyen belenezett az asszony villogó hamuszürke szemeibe — imádom a természetet.“

□ Siegelné, az okos asszonyt, a bátor asszonyt zavarba hozta a ravasz válasz. Hogyan tudott egyszerre bemutatkozni, mentegetőzni s ugyanakkor a természet jeligéje alatt vallomást tenni. S ő, aki a múlt éjszaka azzal aludt el, hogy „no csak kerüljön elém az a ember, majd megmondom én neki a véleményemet“, lágyult s az asszonyismerőnek tartott férfi elismerő szavaitól meghatottan, úgyszólván kijött a formájából.

□ Úgy ballagott Dolna mellett, mint az első vallomástól megijedt bakfis és a mágikus erő hatása alatt soha sem azt felelte, amit a még benne nyakaskodó

ásszonyiság sugalt neki, hanem, ami a férfinak kelle-
mes volt. Gácsné olyan beszélgetés közben lelte őket,
mintha már réges-régen ismerték volna egymást.
A barátnő örült a megismerkedésnek s azontul gyak-
ran együtt voltak.

□ Dolna azonban a sakkjátékos módszere szerint el-
ütögette az útból a parasztokat, aztán a futárt, hogy
a királynő szabadon maradjon. Így aztán a bástyát
Gácsné személyében kiosztotta az egyik barátjának,
aki kellőleg lefoglalta úgy, hogy a séták ideje alatt
akadálytalanul elbeszélgethettek.

□ Siegelné mindjobban magával ragadta a Dolna uri
modora és a férfi úgy találta, hogy az asszony felől
meleg érzés sugárzik feléje. Már a kísérletezések
végén tartott. Megtette azt, hogy napokon keresztül
nem ment feléje, hanem más asszonyok társaságába
járt. Siegelné ilyenkor türelmetlenkedve tépdeste a
ruhája csipkeszegélyét. Sehol sem találta a helyét
és az újabb találkozások alkalmával a szemrehányás
hangjának szinezete rezonált a szavában. Dolna aztán
végigműveltette vele a csipkedésektől a legmagasabb-
foku kinzásig az elméleti szerelmi-tortura minden
fokát. Úgy, hogy este az asszony szinte magából
kikelve, könnyes szemekkel fakadt ki:

□ „Mondja, mit akar tőlem?”

□ És Dolna a világ legtermészetesebb hangján súgta:

□ „A kulcsot.”

□ Siegelné felriadt.

□ „Micsoda kulcsot?”

□ „A Keselyű-villa negyvenegyes szobájának a kul-
csát. Ha jól tudom, ott lakik.”

□ Siegelné lelkében kitört a vihar és a sértettségtől
végig a gyűlölet futamáig minden skálát eljátszott
előtte.

□ „Maga vakmerő és szemtelen!” fejezte be szavait.
„Honnan veszi a jogot, a gyanúsítást, hogy én ezt
megtehetem? Mit gondol maga felőlem? Külömben
is, alig néhány hete ismerem...”

□ Beszéde könnybe fulladt. Dolna nyugodtan szívtá
tovább a cigarettáját és finom cinizmussal felelte:

□ „Sirja ki magát édesem. Ez jót tesz a hullámozó
érzésekkel teli asszonyi léleknek. Én szeretem magát
s maga sem idegenkedik tőlem. Hagyja el tehát azokat
a formalításokat, hogy mit gondolok én magáról és
hogy még alig két hete ismerjük egymást. Hogy én
mit gondolok magáról, azt elégszer elismételtem vallo-
másaiban, amelyek őszinteségében nem kételked-
hetik. Az pedig, hogy maga szerint rövid ideje ismer-
jük egymást, teljesen alaptalan és ismét asszonyi
kifogás. Hát különb leszek én vagy maga egy hónap,
egy év múlva. Vagy megváltoznak-e a gondolataim
magáról, ha ma vagy holnap helyett hat hét vagy
egy fél esztendő múlva mond igent? Istenkém, miért
nyakaskodik a nő mindig a határidővel. Miért nem,
amikor én akarom? Miért akkor, ha a maga asszonyi
szeszélye elérkezettnek látja az időt? Tartson bár

önzőnek, de magam előtt s magamnak mégis csak
szereztem valami érdemet azzal, hogyha egyebet nem
is, de jóindulatát és jóérzését magamfelé tudtam haj-
líítani. És ez az érdem jutalomra vár.”

□ Az asszony nem felelt. Eszébe jutott Gácsné el-
beszélése arról az őszi délutánról. Amikor ez az ember
azt hirdette, hogy le kell szoktatni az asszonyokat
arról, hogy akkor szeressék őket, amikor ők akarják.
Hirtelen valami gyűlöletféle fogta el.

□ „Nos? Megkapom a kulcsot?” kérdezte ismételten
Dolna.

□ „Igen,” rebegette lesütött szemekkel az asszony.

□ A férfi az előlegezett örömtől összerezett.

□ „Hol és hogyan? Mikor?”

□ Siegelné elgondolkozott, aztán megszólalt.

□ „Az ajtó balszárnyánál fog függni, a szögön. Este
tizenegy után. Hallgasson.”

□ Dolna felállott, kezet csókolt és visszavonult.

□ Siegelné belekapaszkodott Gácsnéba s kissé szédülve,
akadozottnan, de azért ellentmondást nem tűrő hangon
mondta:

□ „Ma... ma nem mégysz haza aludni. Ma nálam
alszol. Rosszul érzem magam. Ugy-e megteszed?
Biztosítéskul ideadod a szobád kulcsát...”

□ Gácsné nem értette, hogy miért adja oda a kulcsot,
ha már egyszer megigérte, hogy Siegelné vendége lesz
az éjszakára. Barátnője nem szolgált előbb magya-
rázattal, csak akkor, amikor a maga kulcsa helyett
a Gácsnéét akasztotta fel a szögre. Bent a szobában
bezárt ajtó mögött a sötétben elmondta neki az est
történetét. Vontatottan lassan beszélt. Gácsné csak
hümmögött rá, nem felelt. Ilyen stádiumában az ügy-
nek már nem lehet beleszólni. Ő tudja mit csinált.
□ Hirtelen elhallgattak. A folyosó felől óvatos léptek
hallatszottak. Valaki megállott az ajtó előtt. Gácsné
előrehajolt, hogy jobban neszelhessen s jobb karjával
átölelte a remegő Siegelné.

□ Valaki levette a kulcsot a szegről és óvatosan bele
akarta illeszteni a zárba. Nem sikerült. Néhányszor
még megkísérelte.

□ Siegelné reszketve, a siráshoz közeli hangon súgta
Gácsnénak:

□ „Ne vess! Az égre kérlek! Kacagj! Érzem, hogy
most itt valakinek nevetnie kellene, különben mit
sem ér az egész. Ne vess...”

□ Gácsné hallgatózott tovább. A kísérlet abbamaradt.
A visszaakasztott kulcs megzörrent a szegen. Az
ember eltávozott, léptei elhalkultak és csend lett a
folyosón s a házban. Csend.

□ Siegelné is elcsendesült, csak néha-néha hallatszott
fel a zokogása. Ott vergődött a párnán.

□ „Te sirsz? Sirsz, Irén. Megbántad. Ugy-e, hogy
megbántad?”

□ És erre a kérdésre szinte igenlőleg hangzott a fel-
csuklás, a bánatos asszonyi sírás.

FALK RIKÁRD.